

درس نامه پیشگیری از مصدومیت و خشونت

دکتر سهیل سعادت

دانشیار اپیدمیولوژی، مرکز تحقیقات تروما و جراحی سینا، دانشگاه علوم پزشکی تهران

مرکز مدیریت حوادث و فوریت های پزشکی کشور

انتشارات سپید برگ

سرشناسه : سعادت، سهیل، ۱۳۴۵ -

عنوان و نام پدیدآور : درس‌نامه پیشگیری از مصدومیت و خشونت / نویسنده سهیل سعادت.

مشخصات نشر : تهران: سپید برگ، ۱۳۹۳.

مشخصات ظاهری : ۳۸۲ ص.: مصور (رنگی)، جدول (رنگی).

شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۶۷۹۳-۴۰-۵

وضعیت فهرست‌نویسی : فیا.

یادداشت : کتاب حاضر خلاصه و برگردانی از مجموعه آموزشی TEACH-VIP است.

یادداشت : وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی. مرکز مدیریت حوادث و فوریت‌های پزشکی کشور.

موضوع : زخم‌ها و آسیب‌ها - - پیشگیری.

موضوع : خشونت - - پیشگیری - - دست‌نامه‌ها.

موضوع : زخم‌ها و آسیب‌ها.

رده‌بندی : ۵۷۴.۱۳۹۳ / ۷۵۴ / ۱۱۲۱ / RA

رده‌بندی دیوید : ۶۱۷/۱

شماره کتاب‌دستی : ۳۵۹۰۱۶۳

-
- عنوان : درس‌نامه پیشگیری از مصدومیت و خشونت
 - نگارش : دکتر سهیل سعادت و همکاران
 - ناشر : انتشارات سپید برگ
 - ناشر همکار : انتشارات میانکوشک
 - ناظر فنی : علی رضائی
 - طراح جلد : مرتضی آزادبر
 - شمارگان و نوبت چاپ : ۱۰۰۰ جلد - پاییز ۱۳۹۳
 - قیمت : ۲۰۰۰۰ تومان
 - لیتوگرافی و چاپ : ۱۲۸
 - صحافی : غزل
 - شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۶۷۹۳-۴۰-۵
-

کلیه حقوق برای ناشر و مرکز مدیریت فوریت‌ها و حوادث پزشکی کشور محفوظ است و هرگونه برداشت و استفاده از کتاب فقط با اجازه ناشر و این مرکز امکان‌پذیر است.

دباجه

هر ساله قریب ۵/۸ میلیون نفر در سراسر جهان در اثر یکی از انواع حوادث می میرند و میلیونها نفر مروح معلول می شوند. حوادث مسئول ۱۰٪ کل مرگها و ۱۲٪ بار بیماریها در دنیا است. بیش از ۵۰٪ مرگ ناشی از حوادث در گروه سنی ۱۵-۴۴ سال و بیش از ۹۰٪ مرگ ناشی از این کشورهایی با درآمد کم و متوسط رخ می دهد. در کشور ایران بعنوان یک کشور با درآمد متوسط بالیانه هزاران نفر در اثر انواع حوادث می میرند که در این میان مانند اکثر کشورهای دبی، حوادث ترافیکی پر تلفات ترین نوع حوادث است. در ایران حوادث ترافیکی دومین علت مرگ و میر در سنیر مختلف، اولین علت مرگ زیر ۴۰ سال و اولین علت بار بیماریها است و با دربرگرفتن نیمه جوان، مولد و نان آور جامعه، خسارت های مادی عظیمی بر جامعه تحمیل می کند که ضرورت مکرکز و توجه به اقدامات پیشگیرانه بیش از پیش مشخص می باشد.

هم اکنون حوادث بعنوان یکی از چالشهای عمده بهداشت عمومی در سراسر جهان و بصورت خاص در ایران مطرح است و با توجه به خسارات بسیار بالای جانی و اقتصادی حوادث بعد از وقوع، لزوم پیشگیری از آن بر کسی پوشیده نیست و در همین راستا با توجه به فقدان کتاب آموزش بومی در کشور، تدوین کتب و تهیه محتواهای آموزشی پیشگیرانه از اهمیت زیادی برخوردار است.

مطالعه کتاب حاضر که خلاصه و برگردانی از مجموعه آموزشی TEACH-VIP است و به همت همکار ارجمند جناب آقای دکتر سهیل سعادت تدوین شده است، به عنوان نخستین و کامل ترین مجموعه آموزشی پیشگیری از حوادث، مشتمل بر ۲۳ فصل و شامل راهبردهای مختلف پیشگیری از آسیبها به کلیه دست اندرکاران نظام سلامت بویژه کارشناسان پیشگیری از حوادث و روسای مراکز مدیریت حوادث و فوریتهای پزشکی سراسر کشور توصیه میگردد.

دکتر امین صابری نیا

مدیر کل مرکز مدیریت حوادث و فوریتهای پزشکی

ارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

www.ketab.ir

پیش‌گفتار

مصدومیت، یک معضل عمده در حوزه سلامت عمومی به شمار می‌رود. سالانه ۵/۸ میلیون نفر در معرض مصدومیت جان خود را از دست می‌دهند و این مقدار، ۱۰٪ کل مرگ و میر جهان را تشکیل می‌دهد.

مصدومیت ۱۲٪ بار بیماری‌ها را تشکیل می‌دهد و انتظار می‌رود که بار بیماری‌های ناشی از مصدومیت، خصوصا حوادث جرایمی، خشونت میان فردی، جنگ و مصدومیت‌های خودکرده^۲ تا سال ۲۰۲۰ به شدت افزایش یابد. بیش از ۹۰٪ مرگ‌های ناشی از مصدومیت در جهان در کشورهای کم درآمد و دارای درآمد متوسط رخ می‌دهد.

کتابی که در پیش دارید، خلاصه و برگردانی از مجموعه TEACII-VIP است که توسط سازمان جهانی بهداشت و گروهی از متخصصین پیشگیری از مصدومیت تهیه شده است. مجموعه دروس TEACII-VIP پیش از این به سفارش اداره پیشگیری از حوادث و ارتقای ایمنی وزارت بهداشت و با حمایت دفتر سازمان بهداشت جهانی در ایران، توسط مرکز تحقیقات تروما و پژوهش‌های جراحی سینا به فارسی برگردانده شده بود. این مجموعه در اصل به صورت اسلایدهایی برای برگزاری ۶۴ جلسه کلاس یک ساعته به همراه یادداشت‌های مربوطه تنظیم شده بود. به منظور رفع موانع زبانی و تسهیل دسترسی

1. Burden of disease
2. Self-inflicted

کارشناسان بخش سلامت کشور، مجموعه مزبور خلاصه سازی شده و پس از گنجاندن اطلاعات کشور ایران؛ در قالب کتاب حاضر تدوین، تلخیص و بازنویسی شد تا به صورت یک منبع مستقل مورد مطالعه علاقمندان قرار گیرد.

نظر به اهمیت مصدومیت‌ها به عنوان یک معضل بزرگ سلامت در کشور، مطالعه این کتاب به تمامی دست‌اندرکاران بخش سلامت در تمامی سطوح توصیه می‌شود.

خاطر نشان می‌شود که مجموعه کامل TEACH-VIP به زبان اصلی در سایت سازمان جهانی بهداشت به رایگان در اختیار همگان قرار دارد.

دکتر سهیل سعادت

دانشیار اپیدمیولوژی

مرکز تحقیقات ترافیک و پژوهش‌های جراحی سینا

دانشگاه علوم پزشکی تهران

فهرست مطالب

۱	فصل ۱: اصول کلی پیشگیری از مصدومیت
۲	تعریف مصدومیت
۲	تعریف شوش
۳	اهمیت مصدومیت
۳	اصول پیشگیری از مصدومیت
۳	تعریف‌ها
۴	سابقه پیشگیری از مصدومیت
۵	مدل‌های مفهومی برای پیشگیری از مصدومیت
۱۵	برخی از اصول پیشگیری از مصدومیت
۱۶	نحوه طبقه‌بندی مصدومیت‌ها
۱۷	هرم مصدومیت
۱۸	نظام‌های طبقه‌بندی داده‌های مصدومیت
۱۹	منابع داده‌های مصدومیت
۲۲	علل عمده مرگ و میر در جهان
۲۷	اندازه‌گیری مصدومیت‌ها
۲۸	فصل ۲: شاخص‌های مرسوم اپیدمیولوژیک
۳۱	ملاحظات در مورد مخرج کسر شاخص‌ها
۳۲	امید به زندگی
۳۲	شاخص‌های عمری
۳۳	شاخص‌های خلاصه سلامت عمومی
۳۸	شاخص‌های مالی برای سنجش تبعات مصدومیت‌ها
۴۳	فصل ۳: مقدمه‌ای بر پایش مصدومیت
۴۴	مقدمه
۴۴	ضرورت پایش
۴۵	روش‌های طبقه‌بندی مصدومیت‌ها
۴۷	نظام پایش
۴۷	مراحل ایجاد نظام پایش
۵۰	طراحی و ساخت یک سیستم پایش مصدومیت برای استفاده در پیشبرد سیاست یا پژوهش
۵۴	طراحی و ایجاد یک نظام پایش

۶۱	ارتقای سهم داده‌های نظام پایش در فرآیند تصمیم‌گیری
۶۴	پیوست‌ها

۷۳	فصل ۴: مقدمه‌ای بر روش‌های پیمایش در جمعیت
۷۴	مزایای استفاده از پیمایش جمعیت
۷۵	معایب پیمایش جمعیت
۷۶	طراحی یک پیمایش جمعیتی
۸۵	کاربردهای پیمایش

۸۹	فصل ۵: پژوهش در حیطه مصدومیت‌ها
۸۹	رویکرد اپیدمیولوژی
۹۰	روش‌ها و استدلال اپیدمیولوژیک
۹۰	انواع رابطه در اپیدمیولوژی
۹۱	خطرات
۹۲	مواجهه
۹۲	سوگرایی
۹۳	محدودش‌کننده‌ها
۹۳	پژوهش و پیمایش
۹۳	انتخاب روش پژوهش
۹۴	مطالعات توصیفی و تحلیل
۹۵	انواع مطالعات
۹۸	مطالعات تحلیلی

۱۰۹	فصل ۶: موضوعات اخلاقی مرتبط با کنترل ترافیک و ارتقای ایمنی
۱۱۰	رویکردها و نظریه‌های اخلاقی
۱۱۱	اصول اخلاقی عمومی
۱۱۳	قواعد اخلاق مذهبی
۱۱۳	دستورالعمل‌های پژوهش حرفه‌ای
۱۱۴	اصول اخلاق پژوهش
۱۱۵	ساختارهای ناظر بر رعایت اخلاق پژوهش
۱۱۵	مسائل اخلاقی در پژوهش مصدومیت‌ها
۱۱۶	حقوق بشر

۱۱۹	فصل ۷: مصدومیت‌های ترافیکی
۱۲۰	پیشگیری و کنترل مصدومیت‌های ترافیکی
۱۲۲	ماتریکس هادون
۱۲۲	رویکرد سیستماتیک
۱۲۳	تحلیل خطر
۱۲۴	متابع و ریشه‌های خطر
۱۲۵	عوامل خطر ساز اصلی مصدومیت‌های جاده‌ای
۱۲۷	استراتژی‌های پیشگیری و کنترل مصدومیت‌های ترافیکی
۱۲۷	پیش زمینه‌های مورد نیاز
۱۲۸	نمونه‌هایی از رویکردهای موفق
۱۳۳	سیستم ترافیک ایمن و پایدار چیست؟

۱۳۴	اصول قابل استفاده در کشورهای در حال توسعه
۱۴۴	تجربه کاستاریکا از ارتقای ایمنی ترافیکی

۱۵۱	فصل ۸: سقوط و مصدومیت‌های ناشی از آن
۱۵۲	تبعات سقوط
۱۵۵	عوامل خطر
۱۵۶	سقوط در کودکان
۱۵۸	تدابیر مناسب برای پیشگیری از سقوط کودکان
۱۶۱	سقوط در سالمندان
۱۶۳	ویکرد سلامت عمومی در پیشگیری از سقوط

۱۶۵	فصل ۹: مصدومیت‌های ناشی از سوختگی
۱۶۶	بار ناشی از سوختگی
۱۷۰	انواع سوختگی
۱۷۳	پیامدهای سوختگی
۱۷۳	علل سوختگی
۱۷۴	عوامل خطر
۱۷۵	عوامل خطر سوختگی در کودکان

۱۸۳	فصل ۱۰: غرق‌شدگی
۱۸۴	اپیدمیولوژی
۱۸۶	محدودیت داده‌های غرق‌شدگی
۱۸۶	عوامل خطر
۱۸۹	پیشگیری از غرق‌شدگی

۱۹۳	فصل ۱۱: مسمومیت کودکان
۱۹۴	اپیدمیولوژی
۱۹۶	عوامل خطر مسمومیت کودکان
۱۹۶	روش‌های پیشگیری
۱۹۹	مدیریت درمانی
۲۰۰	پیشرفت‌های آتی

۲۰۳	فصل ۱۲: مصدومیت‌های محل کار
۲۰۴	ابعاد مسئله
۲۰۵	ثبت اطلاعات مصدومیت‌های شغلی
۲۰۶	انواع مصدومیت‌های شغلی
۲۱۰	خشونت در محیط کار

۲۱۵	فصل ۱۳: مقدمه‌ای بر کنترل و پیشگیری از مصدومیت‌های عمدی
۲۱۶	تعریف خشونت
۲۱۶	انواع خشونت
۲۱۸	عوامل خطر بروز خشونت
۲۱۹	بار خشونت
۲۲۰	هرم خشونت

۲۲۱	تبغات خشونت
۲۲۲	پیشگیری از خشونت
۲۲۵	فصل ۱۴: کودک آزاری و سالمند آزاری
۲۲۵	تعریف کودک آزاری
۲۲۶	انواع کودک آزاری
۲۲۷	منابع اطلاعات برای بررسی کودک آزاری
۲۲۸	عوامل خطر کودک آزاری
۲۳۰	پیامدهای کودک آزاری
۲۳۰	پیشگیری از کودک آزاری
۲۳۲	سالمند آزاری
۲۳۳	انواع مختلف سالمند آزاری
۲۳۴	عوامل خطر سالمند آزاری
۲۳۷	پیشگیری و کنترل سالمند آزاری
۲۴۱	فصل ۱۵: خشونت جنسی: خشونت شریک نزدیک
۲۴۲	تعریف خشونت جنسی
۲۴۳	انواع خشونت جنسی
۲۴۵	عوامل خطر خشونت شریک نزدیک
۲۴۶	پیامدها
۲۴۶	پیشگیری
۲۴۸	توصیه‌های سیاستگذاری برای پیشگیری از خشونت شریک نزدیک
۲۵۱	فصل ۱۶: خشونت جنسی: خشونت جنسی
۲۵۱	تعریف خشونت جنسی
۲۵۲	انواع خشونت جنسی
۲۵۲	ابعاد مسئله
۲۵۲	منابع داده‌های مورد نیاز برای پژوهش در این زمینه
۲۵۳	عوامل خطر
۲۵۴	پیامدهای خشونت جنسی
۲۵۴	پیشگیری
۲۵۷	توصیه‌های سیاستی
۲۶۱	فصل ۱۷: راهبردهای کنترل و پیشگیری از آسیب در زمینه خشونت جوانان و نوجوانان
۲۶۱	خشونت جوانان
۲۶۲	بار خشونت
۲۶۳	نحوه ارتکاب خشونت
۲۶۴	عوامل خطر
۲۶۵	پیشگیری
۲۶۶	توصیه‌های سیاستگذاری برای پیشگیری از خشونت جوانان
۲۶۷	خشونت جمعی
۲۶۸	عوامل خطر
۲۶۸	پیامدهای خشونت جمعی
۲۶۸	پیشگیری از خشونت جمعی

فصل ۱۸: مصدومیت‌های خود کرده و خودکشی	۲۷۱
خودکشی	۲۷۲
وضعیت خودکشی در جهان	۲۷۲
ایدمیولوژی	۲۷۳
گروه‌های در معرض خطر	۲۷۷
جنبه‌های روانشناختی	۲۷۸
پیشگیری جمعیت‌محور و فردمحور	۲۸۶
پیشگیری فردمحور	۲۸۶
برنامه سازمان جهانی بهداشت برای پیشگیری از رفتارهای خودکشی	۲۹۰

فصل ۱۹: معلومات و توانبخشی	۲۹۵
مقدمه و تعاریف	۲۹۵
نظام خدمات باز توانی	۲۹۷
حقول معلولین	۲۹۸

فصل ۲۰: نظام‌های مراقبت از مصدومین	۳۰۱
مراقبت از تروما در کشورهای مختلف	۳۰۲
رویکردهای برنامه‌ریزی برای خدمات مراقبت از تروما	۳۰۴
مراحل و اجزای مراقبت از مصدومین	۳۱۱
مراقبت از مصدومین در شرایطی که سیستم رسمی مراقبت پیش‌بیمارستانی وجود ندارد	۳۱۸
مراقبت از تروما در مراکز درمانی بیمارستانی	۳۲۰
ارتقای مراقبت از تروما	۳۲۳
باز توانی	۳۳۶
روش‌های ارزشیابی نظام مراقبت از تروما	۳۳۶
پژوهش در تروما	۳۴۰

فصل ۲۱: رویکرد چند رشته‌ای در پیشگیری از مصدومیت	۳۴۳
سهام آموزش	۳۴۴
سهام علوم مهندسی	۳۴۴
سهام علوم اجتماعی	۳۴۵
سهام قانون	۳۴۶
سهام اقتصاد	۳۴۶
سهام علوم سلامت	۳۴۷
سهام بخش سلامت عمومی	۳۴۷
ماهیت میان بخشی پیشگیری از مصدومیت	۳۴۸

فصل ۲۲: تدوین سیاست و جلب حمایت برای پیشگیری از مصدومیت‌ها	۳۵۵
سیاست‌گذاری در حوزه سلامت و ایفای نقش در آن	۳۵۶
جلب حمایت	۳۵۷
مراحل جلب حمایت اثربخش	۳۵۹
ارزشیابی فعالیت‌های جلب حمایت	۳۶۱

فصل ۲۳: نقش اینترنت در حوزه کنترل و پیشگیری از مصدومیت و ارتقای ایمنی	۳۶۵
منابع اطلاعات پیشگیری از مصدومیت‌ها در اینترنت	۳۶۷